

kesneje ali on sam ali pa drug kedó, ki je njegov rokopis rabil, ter je pri-stavil v oklepih besedi »olli roiftuu«, ne dosti bolj premišljeno, ker nje-gova preloga kaže, da je besedo *generatio* imel za subst. actionis. Da je prelagatelj Stapletona tudi sicer bil precej slabo podkovan in nagel, kaže nam poleg drugih primerov sosebno preloga: ie k nemu en kapitan stopil, S iemenam Centurio (štev. 8.)!

Dr. K. Štrekelj.

(Dalje prihodnjič.)

Jért, irt, irta.

Za ime ptice *corvus glandarius* imamo besedo sójka, šójka, šója, gorenjski krivo šóga. Zraven tega se čita v Cigaletovem besednjaku pri besedi háher: *irt, irta*, v Markovem: *irt, m.* der nussháher, die nuss-krahe (pica nucifraga Klein.) V Miklošičevem „etymologisches wörterbuch der slawischen sprachen“ stoji: *jert, irt* nussháher. Od kod imamo Slovenci to besedo, ki ni znana drugim slavenskim jezikom? Miklošič „etym. wört.“ pri besedi: mačka, muca, muna, katze, opaža to-le: „das wort beruht wahr-scheinlich wie d(deutsch) mieze auf dem namen Maria, serb. maca Maria. Thiernamen aus personennamen sind häufig.“ Šojka se vidéva po hišah in po dvoriščih. V Varaždinu na Hrvaškem so šojki rékali matjaš od Matthias. Stavim, da je *jert* tudi tako ime človečje. Žensko ime Gertrud je prekrojil Slovenec na Jédrt. Spočetka je bilo gotovo Jértrt za Jer-trud (kakor Jérman od Herman), a od Jértrt je kar samó po sebi, če hitro izgovoriš: *jert jért*, od *jért* pa *irt* (kakor govoré ktiri za ktéri), in z ženskim pristavkom *a*: *irta* od *jérta*, danes brez *t*: *Jéra*.

M. Valjavec.

Književna poročila.

III.

Dr. V. Oblak, »Das älteste datirte slovenische Sprachdenkmal«, 1891. 8°. 40 str. (Posebni natisek iz časopisa »Archiv für slavische Philologie« XIV. 192—235).

Iz dobe pred Truberjem imamo Slovenci prav malo jezikovnih spo-menikov. Naš neumorni dr. Oblak nam je v zgoraj imenovani razpravi podal nov prispevek, ki je tem večje važnosti, ker je med vsemi datiranimi slo-venskimi teksti najstarejši in pisan v malo poznanem narečji beneških Slo-vencev. Po starosti zavzema med našimi rokopisi četrto mesto; razen bri-

žinskih spomenikov ga namreč v tem oziru za blizu petdeset let presegata samó ljubljanska občá izpoved in pa rokopis celovški.

Izdatelj ga je dobil v prepis od umrlega videmskega odvetnika Podreke, kateri ga pa ni mogel imeti še prav dolgo časa. Znano mi je namreč, da se je prej hranil v Ronci (dijal. Rūónac, ital. Rodda), kjer sta ga profesor Baudouin de Courtenay in nekoliko tudi moj prijatelj dr. Sedej prepisala pri tamkajšnjem duhovniku in rodoljubu Petru Podreki, čegar življenje nam je Zamejski popisal v »Ljubljanskem Zvonu« X. (1890) 280 – 287. Kje ga je duhovnik Podreka dobil, pa ne vém povedati.

Ta kodeks je pisan na pergamenu ter sestoji iz 16 listov kraljeve osmérke. Izdatelj razločuje v njem dva dela, ki sta se v eno celoto združila še le razmerno kesnó. Prvi del obsega latinske, semtertje pa tudi italijanske zapiske ter nam podaje te-le letnice: 1459, 1486, 1492, 1502 in 1508. V drugem delu pak se nahajajo od različnih pisavcev in iz različnih let večinoma slovenski zapiski, in to v treh oddelkih. Največi in najstarejši slovenski oddelek iz ene roke se nahaja na listu 8., 9. in 10. *a* ter spada v leto 1497. Pisal ga je *johanes civis vegle . q. nicolaj de uegla publicus jnperiali autoritate notarius*; tega pisavca zaznamujem z rimsko številko I. Neposredno za zapiski pisavca I. mora na listu 10. *a* v 1. slovenskem oddelku biti tudi edini zapisek pisavca II., ker spadajo zapiski od lista 10. *b* naprej že v leto 1508. ali pa v še poznejša leta, kakor sklepam iz izdajateljevega popisa. Časa, v kateri sega najkesnejši zapisek, Oblak ni skušal določiti; vsakakor si moramo misliti, da bo najkesnejši zapisek iz razmeroma pozne dobe. Zavoljo različne pisave teh zapiskov pripisuje jih namreč izdatelj še dvanajsterim pisavcem poleg že omenjenega pisavca I. in II. Ti pisavci pa so gotovo bili ali notarji ali duhovniki-kamerarji. Da bi se bili ti v dotičnih krajih Benečije, na katere se naš spomenik nanaša in kjer je gotovo tudi pisan, prav naglo menjavali ali da bi bili brž drug za drugim pomirali, na to ni misliti. Potemtakem ne grešimo preveč, ako postavljamo, da je najkesnejši, to je XIV. pisavec svoj zapisek napravil morda 70 do 100 let kesneje kakor pisavec I. Zapiski poslednjih dvanajstih pisavcev so razdeljeni v dva oddelka. Po 1. slovenskem oddelku obsega namreč list 10. *b* latinske zapiske; nato se začnó na listu 11. zopet slovenski. Ta drugi slovenski oddelek sega do početka lista 12. *a*. Izdatelj ni prav storil, da v svoji izdaji ni posameznim slovenskim oddelkom pristavil strani rokopisa. Kolikor sem si iz ostalega njegovega popisa mogel preračuniti, obsega drugi slovenski oddelek zapiske pisavcev III.—VIII. Ostanek slovenskih zapiskov (tretji oddelek) se pričinja v polovici lista 13. *a* ter sega do polovice lista 14. *a*. Na tem mestu sploh nehajo slovenski zapiski.

Kaj je vsebina beneškemu rokopisu? Zapiski o ustanovah bratovščine sv. Marije v Črnjevu; naš spomenik je torej nekak „*liber fundationum*“, kakor duhovniki dandanes pravijo. Vendar je pomniti, da podajajo slovenski zapiski samó posnetek pred njimi stoječih latinskih (ali italijanskih) zapisov, a pri tem se niti strogo ne pazi na red izvirnika, s katerim se slovenski tekst strinja navadno samó v začetku in prvi vrsti (193).

V našem rokopisu imenovani kraji so soséske okrog Črnjeva, vasi blizu Tarčenta med Starim mestom (Čedadom) in Glemono. To nam spričuje pisavec I., pišoč: *Rogatus a . . . Camerario fraternitatis sancte marie de zergneo superiorj et alijs omnibus vicinijs de zergneo infra scripta anniversaria translatauj de latino jn lingua sclabonicha* i. t. d. Naš izdatelj je tem krajem na str. 194. skušal določiti ležo; da se mu pri vseh ni posrečilo, ne bo se čudil, kedór pomisli, da je rokopis star že okoli 400 let in da imamo dandanes še vedno prav slabe topografične vire na razpolaganje. Vendar bi bil tudi Oblak lahko več našel s krajnim imenikom v Sreznevskega knjigi „Friulbskie Slavjane“ (19, 20), katero je rabil, kakor nam sam pripoveduje. Nekaj hočem jaz dostaviti in popraviti.

Brgona (VI. 1.) se dandanes imenuje *Brginj*, ital. *Bergogna* (Sreznevskij 20 je zapisal *Bärhin*). — Carniza ni *Carnizza* na jugu od Osoj (Oseacco), ker je ta *Karnica* že v rezijanski dolini in po visokem gorovji ločena od juga; iskati moramo tudi v nji vicinio (sosesko) črnjevsko, in res se vás, italijanski imenovana *Monte di Prato*, na severozapadu od Črnjeva med Pekolom in Vizantom, imenuje po slovensko *Krniče* (Sreznevskij piše *Korniče* 20). — Prav taisti kraj pa se v našem rokopisu imenuje tudi *Chernizza*; zatorej tega ni z Oblakom iskati na vzhodu Sv. Petra Slovenov. — Tudi kraj, ki se zove v našem rokopisu *Montana*, postavil je Oblak predaleč na zapad, mislé na kraj *Montagna* (ital. *Montagnacco*); na karti, priloženi Pironovemu slovarju, nahajam sredi med Tarčentom in Črnjevom in pa na severozapadu od Nėmec (Nimis) kraj, ki se po laško imenuje *Val di Montana*. — Kar se tiče kraja, imenovanega v rokopisu *Scotar* to je *S cotar*, dá se misliti na *Kot* na Goriškem; *Kotarji* se imenujejo v „kotu“ med Stolom in Matajurjem bivajoči Goričani, spadajoči pod Brginj, Borjano, Logé, Sedlo i. t. d. Če se *Brginjec* v našem rokopisu imenuje, zakaj bi se *Kotar* ne smel? Morda je to ime bilo v prejšnjih časih bolj omejeno. — Kraja *Corfe* (II) (v rokopisu *ifcorfe* 198, opomnja 9.) in *foscorusua* (VI. 3.) pa ni težko določiti, ako pogledamo v navedeno knjigo Sreznevskega, kjer najdemo na str. 19. krajno imé *Viskurša*, *Veskurša*, italijanski *Monte aperto*. Potemtakem *fos* v *foscorusua* ni primerjati rezijanskemu *zis* (225). Po moji misli je podstava te besede *oskoruša* (skurš) *Sorbus domestica* *Garteneberesche*; prvotno se je kraj pač zval *oskoruševe*, v izgovoru be-

neških Slovencev *oskorušije*, gen. *oskorušuja*, s predlogom *z* : *z* oskorušuja, kar se najlepše strinja s pisavo *foscorusua*. V današnji obliki tega krajnega imena (*Veskurša*) zmatram početni *v* za predlog *vb*, ki se je popolnoma in ne- ločljivo sklenil z imenom, kar večkrat nahajamo pri krajnih imenih. Jaz ome- njam še slov. *Cmurek* iz n. *ze Murecke*, in č. *Cmunt* Gmünd na Dolenjem Avstrijskem iz n. *ze gemunt*; več takih tvoreb najdeš v Arhivu XII. 315 (kjer bi bilo iz turščine še dostaviti *Istank'oj* otok Kôs, ital. Istanchio *iz* τήν Kō) in XIII. 319; tudi Kruševskij jih podaje nekaj v svojem spisu »Ob analogii i narodnoj etimologii« v II. zvezku (1879) »Russkega filolo- gičeskoga Věstnika« str. 116. — Izraza *fol zenta* (I. 19) ni Oblak pogodil prav, pišoč, da je to »pod Čento, unter Tarcento« (194). Kakor se razvidi že iz konteksta, je to imé samo poljsko (Riedname). Obé besedi sta fur- lanski: *foll cènte*; poslednja pomenja v furlanščini »ograda (ogradnica, ograd)«, sploh kar je kakor si bodi zaprto, potem pa tudi vrt kuhinjski in sadni (*cinta*, *chiuso*, *circuito*, *cerchio*; *terreno chiuso con muri o siepi*, *qualsiasi altra cosa stabile o mobile che sia circondata o stretta in qualche sorta di serrame, verziere*, Pirona 58 pod *cènte*). Koliko je enakih poljskih imen (»pod ogrado«, »pod vrtom«) drugod med Slovenci! — Tudi *v pechol* (I. 9 : *v* mefti *chi fe clize v pechol*) je po mojem mnenji treba razlagati kot poljsko imé; sicer bi bil namreč pisavec kar naravnost postavil tretji del jednoga mafa *v pechol*, če bi bil mislil na kraj *Pekol* (ital. *Pecolle*) poleg Črnjeva. Zdi se mi pak, da tudi *v pechol* ne tiči naš *pekel* (rezij. *peklò* : *poeklò*), ampak da imamo tukaj opraviti s furl. *pecoll* *sommità*, *cima di un colle*, Pirona 291. V tem mnenji me potrjuje to, da je tudi tretje polj- sko imé, katero nam podaje naš rokopis (I. 18 : *in crep*), vzeto iz furlanščine : *crepp*, pl. *creps* *coccio*, *greppo*, *greppa*, Pirona 83. — Ker so vse vasi našega rokopisa soseske okoli Črnjeva, zdita se mi na nepravem mestu dvom in ne- odločnost, izražena v stavku »Ob Dobie (Dobbia) identisch mit dem Weiler gleichen Namens unweit von Ronchi (t. j. pri Tržiči ob južni železnici pod Gorico! Pirona 599) . . . sei, wage ich nicht zu entscheiden.« Da v našem rokopisu (XIII. 2) omenjeni kraj nima s tukaj navedenim prav gotovo ni- česar opraviti, to trdim, dasi boljše razlage sam ne vém. Tudi našega rokopisa *cras* (I. 11) gotovo ni »Gebirgszug nordöstl. v. S. Pietro«; ko- likor vém, je *kras* med beneškimi Slovenci tudi precej razširjeno poljsko imé. — Kraja *tomic*, ako je namreč v VII. 3 besedo *istomic* deliti v *if* — *tomic*, ne vem določiti; ali ne tiči morda v ti besedi *Attimis*, ki je prav blizu Črnjeva? Kako je *Attimis* po slovensko?

O izdaji našega rokopisa sami in o njeni natančnosti ne morem go- voriti, ker ne morem primerjati rokopisa z izdajo. Zanašati se moram nolens volens popolnoma na izdatelja. Všeč mi ni tó, da niso priloženi drugojezični

(latinski in italijanski) zapiski vsaj do lista 14.; dasi so slovenski samó posnetek iz njih, dalo bi se vendar ž njimi marsikaj razjasniti. Prostora bi ne bili mnogo vzeli, ker bi se bili lahko dali tiskati z manjšimi črkami. Sploh je odločno grajati, ako se v filologične namene izdajejo stari, iz drugih jezikov preloženi spomeniki brez izvirnika, dasi se je ta ohranil. Izdatelj sam je na več mestih povdaril vpliv latinskega in italijanskega jezika na naš rokopis (217, 218, 234 i. t. d.). Posebno pri osebnih in krajnih imenih so se pisavci strogo držali svojega izvirnika; saj ponavljajo celó latinske ali italijanske predloge: *Benedet ex Carniza* (VII. 1), *Maria de Luxeura* (VIII.), *mathia dal môtana* (XI.), *Al fradagi* (XIV.) i. t. d. -- Kratica, ki stoji za besedo *vilia* (XI. 2), je pač kaka številka, s katero se hoče določiti, koliko soldinov se ustanavlja za to cerkveno opravilo.

Dasi je naš rokopis v svojih treh oddelkih v primeri z ostalimi našimi spomeniki precej obširen (v Archivu obsega skoraj šest strani), vendar ni moči dobiti iz njega mnogo jezikovnega gradiva; isti izrazi in ista rekla se namreč ponavljajo v eno mér in skoraj brez vsake izpremembe (195).

Kar se tiče jezika, v katerem je pisan naš rokopis, misliti je pač najprej na narečje beneških Slovencev, kakor se govori okrog Črnjeva, torej na narečje tersko. Da ves jezik ni enoten, pri tolikih pisavcih pač ni čuda. Oblak misli na str. 193., da jezik v prvem delu našega rokopisa (I.), dasi ga je pisal Krčan, vendar ni čakavski, ampak slovenski, ter pristavlja: »Die übrigen slovenischen Abschriften (beri Aufzeichnungen!) von verschiedenen Personen herrührend haben keine einheitliche Sprache und verrathen, *abgesehen von mehreren sprachlichen Eigenthümlichkeiten, die nur čakavisch sein können*, theilweise auch eine ungenügende Kenntnis des Slovenischen.« Ta stavek, izvzemši kar ga je tiskano ležeče, podpišem tudi jaz, sosebno gledé pisavca VII.; kar se pak tiče čakavskih posebnosti v našem rokopisu, ne strinjam se z izdateljem. Kakó naj bi bile prišle čakavske posebnosti v naš rokopis? Drugači gotovo ne, kakor da so dotične dele rokopisa pisali rojeni Čakavci, ker nam sicer ostane nedoumno, kakó in kje naj bi se bil Slovenec ali recimo celó Furlan ali Italijan podvrigel čakavskemu vplivu. Toda poglejmo rajši, na čem je Oblak osnoval svoje mnenje!

Na strani 208. uči: »Da gegenwärtig in den venetianischen Dialekten für unbetontes *ʃ* ein *e* gesprochen wird, so möchte ich in den späteren Theilen des Textes die Abweichung von dem heutigen Zustande, die in dem *i* vorliegt, auf Rechnung des čakavischen Schreibers setzen, da daselbst auch andere čakavische Beeinflussung bemerkbar wird.« Torej samó »in den späteren Theilen« Oblaku *i* za nenaglašen *ʃ* ni 'po volji; zakaj ne tudi v starejšem delu, in to tem bolj, ker vemo, da je pisavec I. bil Krčan! Saj tudi ta piše *v meſti* 9, *unim umeſti* 18, *vnim vmeſti* 19. In vendar za-

trjuje Oblak (193), da prvi pisavec ni v svojem rokopisu zapustil čakavskih posebnosti. Koliko pisavcev nam bo še šteti za Čakavce, ako se odločimo za tó, da je *i* za nenaglašen *ɪ* v našem rokopisu čakavizem? Pisavec II. ima *bratignj* in *fgorigna* t. j. z gorénjega; pisavec VI. ima *u pjsmj*, X. *czernei*, XI. *bratij* (t. j. bratinji), *czernei*, *fratali*, *csernuli*, *mafchi*, XII. ima *bratgeni* (t. j. brategni, bratinji), XIII. *verchi* poleg *verg* in *fuercu*, XIV. *fradagi*. Ali moramo ta *i* res iz take dalje izvajati? V Klodičevih tekstih, obsegajočih ne celi dvě strani in pol, nahajam *vsaki* (loc. fem.), po *uodi*, tu *ni druhi kozarni*¹⁾ (26), *nji* (loc. sg. fem. 25), in kakó naj si razlagam *na ciest* (loc. 26), *na mest* (27) drugači, kakor da je odpal *i* takó, kakor v *stor* = stori, *povab* = povabi i. t. d.? Toisto velja o *kraj* : *par kraj* = pri kraji (8). Enkrat se nahaja celó lokal na *u* : u sončnem *blisku* (26). V nekem drugem benečanskem tekstu, ki ga je v Cigaletovi »Sloveniji« listu 40. leta 1849. napisal Ivan Obalo, nahajam : *tu cirkvi* (loc. sg.), in več lokalov na *u* : *po podu*, eje po *skednju*. V pesmi »Božime«, objavljeni v Podrekovi knjigi »Slavia italiana« na str. 77., nahajam poleg oblik na *e* tudi enkrat *v nebi* in *dikleta* (*dēklēte). Ako bi imel več tekstov na razpolaganje, gotovo bi našel mnogo več. In blizu beneških Slovencev, ali se nikjer ne govori *i* za nenaglašen *ɪ*? V Reziji nahajam : tou *srīdi* (Opyt §. 154), *sveti materij* Cerchvè (dat., Katichizis 3), pò *Villich* noggij (3), tou *hrazj* (4), tou *pashij* (4), tou *caritadi* (4), u *tì dolini* od solzj (4), tou *ni stalli* (6), ta par *ni caluni* (6), tou *dishrazij* (7), *justizij* (dat., 7). Oblak nam našteva v svojem prekrasnem delu »Zur Geschichte der nominalen Declination« na str. 178. še : *zimi*, *planyny*, *cesti*, *casty*, *cirkvi*.²⁾ Tudi bližnja goriška narečja poznajo *i* za nenaglašen *ɪ*, in gotovo so ga imela že konci petnajstega in na početku šestnajstega stoletja. Mislim, da sta Rezija in Goriško beneškim Slovincem nekaj bližje kakor Čakavci. Torej že takó bi se *i* za nenaglašen *ɪ* dal dobro razložiti; vendar takega pomočka še treba ni. Stvar se dá namreč tudi iz grafike pojasniti. Kaj naj si mislimo, ako najdemo v našem rokopisu *iga* poleg *ega*, *grigura* (II) poleg *grgura* (VI) in *gregor* (VII), *michilv* (VIII. 5), *ffeti* za *ffete* (VII. 1, 2, 3, 4), *dinari* (IX), *gnigouo* (XIII. 3)? Pač to, da italijanske grafike vaju pisavec ni delal razločka med nenaglašenim *e* iz stsl. *ę*, *ǣ*, rom. *e* in med nenaglašenim *e* iz *ɪ*. Tudi furlanščina ima *i* za *e* v nenaglašenih zlogih; da so jo dotični

1) Narodna etimologija za *kosarni* z naslombo na besedo *koza*.

2) Nedoumno mi je, kakó je mogel Oblak v tem delu na strani 181. zapisati tale stavek : »Klodič 10 führt die loc. na noze, na roce an; ich bezweifle jedoch, dass im venetian. Dialekt von St. Peter derartige Formen vorkommen würden, dieser Dialekt hat im dat. loc. nur *i* oder überhaupt keine Endung, die Gutturale gehen nur selten in Sibilanten über : v rōci, gewöhnlicher noch v roki.«

pisavci morali dobro znati, pritrdil mi bo vsak, kedó le nekoliko pozna razmere beneške Slovenije. Primerjaj pisavo *grigura* s furl. *grivòr*, *grìòr*, *michilì* iz mihelin, furl. *michilin* i. t. d. Tudi slovenske besede, ki so prešle v furlanščino, kažejo isti pojav: *cimirìche* čemerika, *pitinis* pečenica. Naš rokopis nam na več mestih podaje tudi *e* za *i*: *gnegouech mertuech* (III.), kar se poleg mnogih oblik na *ih* ne dá razlagati drugači, kakor da je *c* stopil na mesto *i*; in kaj naj rečem o ‚*stabel* e no *mobel*‘ (VII. 6), stabile e mobile? Kakó so Furlani slovenščino pisali, to nam spričuje furlanski pesnik Nicolò Morlupino iz Venconca (1528—1570). Zložil je sonet ‚In laude del primo d’ agosto‘, katerega četrta strofa se glasi:

»Ju Todeschs van chridant *doos vain is guett*,
Ju Sclaas ang loor si vuelin bischiantaa
Daitime dobra vina e poi dis pett.«

Takó pri Joppiji v spisu »Testi friulani«, izdanem v IV. zvezku Ascوليةvega zbornika »Archivio glottologico italiano«, na str. 222. »Daitime dobra vina« je »Dajte mi dobra (nam. dobreha, dobraha) vina«. Pa tudi poslednje besede »poi dis pett«, katere je Joppi, ker jih ni tiskal ležeče, najbrž imel za furlanske, niso drugega kakor slovenski »pojdeš pit«. Prosto poslovenjeno se torej zgorenja strofa glasi: Nemci vpijejo okrog *doos vain is guett*, Tudi Slovenci se hočejo nakričati »Dajte mi dobra vina« in »pojdeš pit«. — Kaj pak vidimo iz te pisave? Furlan je ravno narobe pisal: za *i* je postavil *e*, za *e* pa *i*. V tem pa se s furlansko ortografijo naš rokopis lepó strinja. Zatorej moramo reči: *i* za nenaglašen *i*; v našem rokopisu ni čakavska posebnost; ako dotični pisavci niso takó govorili, napisali so *i* namesto *e* po vplivu furlanske grafike in fonetike.

Dr. K. Štrekelj.

(Dalje prihodnjič.)

IV.

Il confine italiano verso l' Austria slovena, spisal Michele Leicht, natisnili bratje Drucker v Veroni-Padovi 1892, 55 str., 1 lira.

Pisatelj imenuje svojo knjižico »note« (t. j. beležke), in res obseza mnogo zgodovinskih drobtin o italijanski Furlaniji, katere je večinoma zajel iz spisov italijanskega senatorja Antonini-Pramberga. Časih pa se hudo ureže, n. pr. na str. 8., ko trdi, da je stal blizu Landrov (L' Antro) v Nadiški dolini grad »Ahrensperg«. V Kandlerjevem »Codex Dipl. Istrianus« stoji namreč pri letu 1274. regest: »Diturarus de Grifenvels espugnavit munitionem Ecclesiae Aquilejensis, que vocatur Antrum prope Ahrensperg«. Ta »Antrum« pa ni nič drugega nego Jama pod Nanosom, in Ahrensperg je napačno zapisano mesto »Adlersperg«, t. j. Postojina. V Nadiški dolini nikoli ni bilo gradú tega imena.

Književna poročila.

III.

Dr. V. Oblak, »Das älteste datirte slovenische Sprachdenkmal«. 1891. 8°. 44 str. (Posebni natisck iz časopisa »Archiv für slavische Philologie« XIV. 192—235).

(Dalje.)

Čakavski vpliv vidi Oblak nadalje v pisavi *fuacho* (V), *fuako* (XI. 1, 2) in *fuaku* (XI. 2): *fu* namesto pričakovanega *uf* za *vs* se je vrnil iz čakavščine (216). Jaz nastavljam *uf* z ozirom na tó, da ima pisavec X. *ufaco*. Praša pa se, je-li *sv* pri pron. *vbsv* in *vbsjakv* res znamenje čakavščine? Govoré li pravi Čakavci *sav*, *sva*, *sve*, *svaki*? Nemanić (III. 8, 9) pozna samó *vas* ali *sà*, *sè*, *sà*, *sàki*, *sàkakov*, *sàčesa*, nobene oblike pa nima s *sv*. Tudi v čakavskih listinah s Krka in severne Dalmacije se nahajajo samó oblike z *vs*, včasí je pisano *v's*; ako bi se našlo kje *sav*, *sva*, *svaki*, šteti je to gotovo za vpliv štokavščine. Da so Čakavci v prejšnjih časih govorili *sav*, *sva*, *sve*, *svaki*, to je tudi neverojetno. Od *sav*, *sve*, *svaki* bi nikdar ne mogli priti do *vas*, *sa*, *se*, *saki*; zakaj neki naj bi bil *v* iz srede izpal? Na početku to gré, v sredi samó v gotovih skupinah — v slovenščini. Čakavská posebnost *fuako*, *fuacho*, *fuaku* našega rokopisa torej ni, k večjemu da bi bila štokavska. To je pa vendar nekam predaleč za beneško Slovenijo. Slovenci gotovo niso nikedar takó govorili, ker naša narečja kaj takega dandanes ne poznajo. Kakó si torej *fuako* razložiti v našem rokopisu? Če primerjam, kakó je n. p. pisavec I. našega rokopisa izražal počtetne slovenske skupine *sv* (svoj, svet) in *vs* (vsak, ves), najdem, da je *v* izražal več ali menj z isto črko (ako ga je sploh izražal). Takó ima za *v* 55krat *f* (43krat *ff*, 12krat *ff*) in samó trikrat *u* (*fu*). Pisavca V. in XI., pri katerih nahajamo *fuako*, sta *v* izražala vselej z *u*. Da sta tudi za *vs* pisala *fu*, v to so ju zapeljale besede, v katerih je *fu* vpravičen in katerih je več. One štiri zgoraj omenjene slučaje za *fuako* štejem torej z neko pravico med pisne napake, ki nas ne bodo presenetile v rokopisu, kateri jih sicer mrgolí in v katerem so dotičniki morda prvič v svojem življenji poskusili slovenščino pisati. S temi pisavci šestnajstega stoletja smem po vsi pravici primerjati neukega Kraševca, ki mi od časa do časa dopisuje. On sam govori vedno *vs* (ali *s* v slučajih, ki jih bom o Kraševcih spodaj navel), v pismih pa postavlja z neko čudovito doslednostjo vselej *sv* (ali prav za prav *fv*, ker mož piše v bohoričici in tudi ne dela razločka med *s* in *z*, prav kakor pisavci našega rokopisa) n. p.: *šdravi* fmo *švi*;

fvakidan, celó *sveti* za *vseti* i. t. d. In mož svoje žive dni ni bil ne med Čakavci ne med Štokavci in tudi njih knjig ni bral ne ene, ker še slovenskih ne mara razen svojih molitvenih bukev. In to opazujem na njem že nad deset let! Tudi Gutschmann prelaga v svojem slovarji (str. 10.) in v svoji slovnici (4. izd., str. 164.) ‚Allerheiligentag‘ sè ‚*Svin svetí*‘.

No, če *fuako* rês ni čakavizem, potem pa je vendar oblike brez *v* (I. 8, 10; VII. 1, 5, 6; IX; XIII. 1, 2, 3) šteti za čakavske, saj si zgoraj sam omenil, da Čakavci govoré *vas, sa, se, saki*? Takó bi vtegnil kedó ugovarjati. Naštevši te oblike, pristavlja Oblak: »falls dies nicht Schreibfehler sind.« Jaz mislim, da niso pisne napake, in sicer za tó ne, ker v bližnjih narečjih nahajamo enake prikazni. Ne vém, ali sploh kje govoré *vsaksêbe* auseinander, jaz sem povsod slišal le *saksêbe, saksêbi*. Znano je *saj* iz in poleg *vsaj* (razločevanje *saj* ‚doch‘ in *vsaj* ‚wenigstens‘ je še mlado); Klodič ima iz beneških Slovencev *sa* za *saj* (§. 89.). Na Krasu se sliši *sêlih, sêylil* poleg *wsêlih, wsêylil* ‚gleichwohl‘; tudi za predlogom *v* (*w*) se govoré vselej oblike brez *v* (*w*): *w sêki vèsi* in jedem Dorfe, *w sêh vsêih* in allen Dörfern. Da tega nimajo Kraševci še le od včeraj, spričuje nam Sommaripa, ki piše 67 a: *ognuno faketeri*. Da se v rezijanščini pri zaimku *ves* oblike brez *v* niso mogle razširiti, to je zabranila želja, razločevati oblike pron. *vesv* od oblik pron. *sv, sija, si*, ki je v rezijanščini še popolnoma živ in čvrst. Vendar najdem v Katichizisu 7: tou sachin meste. Vzroka, da je *v* na početku odpal, iskati je po mojem mnenji v fiziološkim razvoji tega glasu: $v - w - u < \underset{0}{\ddot{u}}$ t. j. *u* (konsonantni *u*) se je razvil ali v vokalnega (*ü*) ali pa je moral pred *s* odpasti ($0 =$ ničla). Ako bi se bilo zanašati na pisavca VII., kar pa ne gré, dala bi se na stopinjo *use* staviti njegova pisava *ofse 2, offe 4*, ki pač ni drugega kakor *vse*. Oblak omenja to na str. 202. z nekakim dvomom, zakaj, ne vém; saj se vendar besede *offe gnega blago* (VII. 4) zopet ponavljajo v VII. 6 kot *vfe gnega blago*. Da tudi v VII. 2 *ofse* ne more biti kaj drugega kakor *vse*, kaže pomèn celega mesta: *na niega Cifse e praude ofse* auf seine Häuser (*e* v *Cifse* stoji lahko po pomoti našega precej nerodnega pisavca tudi za *a, o* ali *u*, kar bi potem bilo brati *hišo [hišu]*) und alle Gerechtsamen.

Morda bi se dal čakavski vpliv dokazati v našega rokopisa pisavi *ff* za *sv, su*, kakor pišejo Bernardin Splječanin, Marko Marulić in drugi. Toda o tem dvojim, če primerjam furl. *svris* poleg *sfris, suej* poleg *sfuej* in sosebno furlansko pisavo slovenskega krajnega imena *Sfigne* za *Svinja*. V starih furlanskih tekstih ni najti temu primerov zató, ker sta v furlanski skupini oba glasova zveneča. — Tudi $x = \xi$ (Gnexa I. 24, chugnexa 8) ni šteti za čakavsko posebnost, ker jo Čakavci in latinski pišoči Štokavci

imajo iz Benetek, kamor imajo naši beneški Slovenci nekaj bliže kakor Čakavci.

Nadalje išče Oblak čakavskih posebnosti v končnicah *oga*, *omu* namesto pričakovanega *ega iga*, *emu imu* (219). Nahajamo jih na teh le mestih: I. 9. *jednoga*; V. *blasenommu, fuctomu*; VI. 2. *ffetoga*; XIII. 1. *jenoga*. Oblak sam priznava, da bližnji Rezijani še dandanes poznajo take končnice: *duoha* (enega), *psoha* (vsega) i. t. d. Jaz bi pa posebe še opozoril na eno obliko našega rokopisa, katere Oblak ne omenja, namreč *jenuga*: je oftaul jenuga volighia (enega volića, XIII. 2.). Vpliv furlanščine kaže se tudi v ti besedi: nenaglašen *o* prehaja v *u* (prim. Schuchardt, Slawo-Deutsches und Slawo-Italienisches II., Zeitschrift für öst. Gymnasien 1886, 333).

Ako torej pretehtamo vse razloge (*i* = *ě*, *suako*, *oga*, *omu*), ki so naveli izdatelja na tó, da sluti v našem rokopisu čakavizme, vidimo, da se to, kar on šteje za čakavske posebnosti, dá razložiti tudi drugači in da nas prav nič ne sili, té posebnosti zmatrati za čakavizme. Že veliko število pisavcev, katere bi bili prisiljeni šteti za Čakavce, govori proti čakavskemu vplivu, dasi mi ni znano, da so v prejšnjih časih hrvaški duhovniki večkrat dohajali med Slovence ter jim brali glagoljsko mašo. Izdatelj menda ni štel svojih Čakavcev, sicer bi se jih bil gotovo ustrašil. Seštejmo jih v božjem imenu mi! Zastran pisave *i* za nenaglašen *ě* moramo šteti osem pisavcev za Čakavce (I., II., VI., X., XI., XII., XIII., XIV.). Zastran pisave *suako* pride še pisavec V. med nje; *oga*, *oma* pa se razdeli med 3 pisavce, ki imajo tudi *i*. Torej summa summarum — 9 Čakavcev v beneški Sloveniji v enem kraju in v ne predolgem času. Na teh 9 Čakavcev pride samó 5 Nečakavcev. Beneška Slovenija je morala takrat biti Čakavcem pravi eldorado, da so takó drli tje. In danes je takó revna in uboga!

V ostalem pritrjujem Oblakovi razpravi o jeziku našega rokopisa v vseh poglavitnejših stvareh. Beróč njegovo delo, palo mi je marsikaj na misel, kar bi utegnilo ta na več strani nejasen spomenik razložiti. Mimgredé hočem, držé se njegove razdelitve, tje pa sem tudi kaj popraviti.

K pravopisu je opomniti le malo več. Za *s* se ne piše samó *s*, *f*, *ff*, *fs*, ampak enkrat (I. 23.) tudi *z*: *cosa*, t. j. Kosa (gen. sg.). To razširjeno družinsko imé je že jako staro, nahajamo je že v listini iz leta 1170.—1190.,* ki sta jo izdala Trinko in Jušič, v obliki *Cuossa* (gl. Ljublj. Zvon X., 701.) Leta 1523. je bil v Ločniku za župana *Juri Khoss* (Kres I., 615). — Blizu Tajpana je na specijalni karti zaznamovano se lišče *Coos*. Temna mi je pisava in beseda *ca* v VI. 5. Starejša furlanščina piše *ç* za današnji svoj *s*: *Çuglan* = *Zuglan* (Joppi, 198). — Glas *ç* se izraža, ako je izdatelj prav bral (v opomnjah je pristavljen vprašaj),

ne samó z *gi, g, gh, chi, z, t*, ampak tudi z *ghi*: *volighia* (XIII. 2). — Na strani 204. uči izdatelj, da je *vilia* brati *vil'a* (z mehkim *l*). To je pomota: *vilia* je brati *vilja*, to je *vil-ja* (sè srednjim *l + j*, katerega je slišati posebe). Ta beseda je tudi v oddelku ‚Lexicalisches‘ (233 ns.) slabo razložena; na našem mestu (XI. 2) ne pomenja ‚giorno che precede le principali feste della Chiesa‘, ampak ‚Seelenamt, ‚officium pro defunctis‘. V tem poslednjem pomenu je na Krasu beseda pl. tant.: *viljъ* (že v narodni pesmi kraški: ‚Nad mánu bu mólu mašnik viljъ žiéγnanъ, — Nad tábu bu krúó-kow číni wrán‘); v pomenu ‚Fasttag, Tag vor einem grossen Feiertage‘ pa se po Krasu rabi sing. *vilja*. Beseda se v starejši italijanščini glasi *vilia*, prim. Matzenauer, Cizi slova 368: *wilija*. Janežič pozná *bilje* Todtenofficium, Todtenmesse; Gutschmann pa ima *bila* Vorabend, Festabend 492. Ta oblika kaže, da je v koroščini *lj* že prešel v *l'*; na jugo-zapadu se je ohranil pač vsled romanskega vpliva. Nemški Korošci pravijo *Vilge*, Bavarci pa že *Figil* (Lexer, Kärnt. Wtb. 95).

K opomnjam o samoglasniku *a* omenjam, da beremo krajevno imé *Tajpán* pri pisavci I. dvakrat v obliki *teipana* (2, 19), pri pisavci VII. pa štirikrat v obliki *taipana*. Menjava nenaglašene ali kratko naglašene *a* pred *j* v *e* se je pričela torej že precéj zgodaj. Vendar ima današnja beneška slovenščina za to le malo primerov (prúodi = prodaj) in to iz tega razloga, ker ne pritika *j* prislovom, kakor delajo druga slovenska narečja. Benečani govoré: *sada, zuna* (to ima tudi naš rokopis XIII. 3: *funá carnisa*), *znotra*, celó *ka, zaka* (kaj, zakaj, gl. Klodič §§ 87.—89. V *preca* (precej, Klodič § 88.) *a* ne stóji za stari *ę* (préd-se), ampak je nastal po analogiji drugih prislovov na *a*. Zgoraj omenjeno pričeto mehčanje *tejpan* za *tajpan* pa se ní nadaljevalo v pričakovani *tipan* pač za tó, ker se je hotela ohraniti krajevnomu imenu prvotna oblika in so bližnji Furlani ostali pri *Taipan*.

Na strani 198., 206. in 226. govóri Oblak o zvezi *unim umefti* (I. 18) *vnim vmesti* (I. 19). Povsod izreka, da je treba deliti *u nimu mesti, v nimv mesti*, to je, da *u* za *nim* ní ponovljen predlog; v tem mu popolnoma pritrjujem. Na str. 198. in 206. se je odločil izdajatelj za to, da je *nimu* = *onimu*: ‚umso befremdender wäre der Wegfall des *e* in *unim* 18, *vnim* 19, wenn es nicht aus *v onim* entstanden oder ein einfacher Schreibfehler wäre.‘ Tukaj bi nam pač latinski ali italijanski tekst pomogel iz težave; jaz sodim, da v njem ni stalo *in illo (eo) loco*, ampak samó *in loco* ali *in loco quodam*, ital. *in un luogo*. Zatorej zmatram *nimu* = *enimu*. Da *e* odpade, ako se *eden* rabi kot člen ali nedoločni zaimék, ni nič nenavadnega. V rezijanščini in beneščini odpade *e* včasí celó tedaj, kadar je *eden* pravi števník in pomenja ‚unus‘. Iz beneških tek-

stov v Klodiči imam té-le primere: z nim žlaham (z enim žlagom, 25), na no majno (na eno gmajno, 25), za 'n miesac (za en mesec, 26), tu ni druhi kozarni (tam v eni drugi kosarni, 26), na 'n dan (na en [= neki] dan, 27), cja na no lazno (tje na eno lazno 27), ta h nemú taršú (tje k enemu tršu [grmu], 27). Posebno pogostoma najdeš take zveze v rezijansčini, kjer se je pa pred *n* v masc. *d* navadno še ohranil: tuv (touv) dnin hrise (Katichizis 2, 5), na dnohà samaha Boha (o. c. 3), s dnoha mesta (o. c. 9), tou dan noui sepulchrìch (o. c. 10) in naposled, prav kakor naš rokopis, tov nin pirikulu od smarti (o. c. 15). Primeri o členu *eden* tudi moja opomnjo v Morphologie des Görzer Mittel-Karstdialektes 87. — Iz gore navedenih primerov pa razvidimo, da v početku šestnajstega stoletja Benečani še niso rabili pleonastičnega *ta* (iz *tam*) pred predlogom, kakor je to dandanes navada med njimi, Rezijani in pa tudi med Goričani v soški dolini (gl. moja opomnjo v Ljublj. Zvonu V. 378). Dandanes bi Benečani namesto *v nimu mestì* našega rokopisa gotovo rekli *tarv nin mièste*. — Kar se tiče izgovora *jeden* namesto *eden* (307), slišal sem ga celó na Dolenjskem blizu Rateč; kakó daleč pak je tam razširjen, ne vém povedati.

Razpravljaje reflekse samoglasnika *e* piše Oblak na strani 207.: »Petar giebt genau das heutige Petar wieder.« To je res, pa razpravljati se ne smé pod *e*, ampak pod polglasnikom premičnikom (ʋ), ker *a* ne stoji za *e*, oziroma ta *e* v stari slovenščini ni *ε*, gen. ni *Petera*; stsl. *petrʋ* i. t. d.

Na isti strani je v vrsti 21. izbrisati besede ,in unbetonten auch i', ker se isto ponavlja potem tri vrste niže. Napak je misliti, da je v VI. 2, 4 treba infinitiv *imit* povdarjati na prvem zlogu (*imit*); povdarjati ga je prav takó, kakor imperative *imeg* III., *imij* IV., *imii* VI. 1, 2, *imüte* VI. 2, navedene tri, oziroma dvé vrsti više. Zakaj to? Klodič poroča v §. 85.: ,Imam v velevniku *imicj* i. t. d., v nedoločniku *imiet*«. Tudi rezijanski *močt* potrjuje za beneška narečja povdarek *imét*. Kolikor je meni znano, potegnili so v ti besedi samo nekatera goriška in kraška narečja naglas na prvi zlog: inf. *jèmit*, *jèmt*, imp. *jèmi*, *jènte* (gl. moja Morphologie 102).

Neverojetno se mi zdi, da bi se v starogorskem narečji govorilo poleg *snažát* (z!) tudi pó (!) *snažátaħ* (ž!), *pozát* (z!) poleg *žàt* (ž!). Ali prvo ali drugo je pomota, ako prvo, potem tudi *zèn* (208, 209). Ravno takó nekorektno je *svásat* (209¹⁸) za *svázat*; na zapadu narod *s* pred *v* ne pozná v glagolskih oblikah (kot prefiks). 209^{24, 25} piše Oblak: ,im Wörterbüchlein A. da Sommaripa's (1607) lesen wir *patec*, *pata*, *vzan*, *snau* (snel).« To isto trditev nahajam tudi v uvodu k izdaji tega slovarja (Doneski k historični slovenski dijalektologiji II. str. 8.), kjer je pisano, da samoglasniku *e* odgovarja v vseh ostalih primerih samó *e*. Jaz sem si izmed besed, katere je Oblak objavil, zaznamoval nekaj več primerov, ki jih hočem

tukaj naštetih: coda *rap* (rep), groppiera *podrapisa* (podrúpica), legame *poduaze* (podveza), maggiore *vacchie* (véči, také in ne *vacchi* stoji res v izvorniku), menta *matifa* (metica), moccare la candela *vffacuit zucchio* (usékniti), molle *macac* (mákək ali máhək), palmo *padigl* (namesto *padign* pedinj), pugno *paft* (pest), fete *saia* (žeja). — Na isti strani naše razprave berem, da *a* zastopa *ę* tudi v Duhovni bravni v *odsakati*; kaj pomenja ta glagol? Ima li res v korenu *ę* in ne *ž*?

Kar se tiče oblike *sterih* pri Kastelci, kjer *e* stoji namesto starega *y*, misl Oblak na str. 210., da je tukaj *e* „eine Art Mittellaut zwischen *e* und *i*.« Res je mogoče, da *sterih* stoji za štérih, vendar hočem opomniti, da se lahko bere tudi *štérih* (z odprtim *e*). Po Krasu in po Notranjskem se govori v tem primeru poleg *é* (ře) tudi odprti *e* (ê), kakor ga nahajamo v zlogih, na katere je naglas preskočil z naslednega zloga. Iz *štéri* za *četyri* si je narod po analogiji *šést* — *šéstih*, *sédem* — *sédnih*, oziroma *pét* — *pétih*, *devét* — *devétih*, *desét* — *desétih*, oziroma *ósem* — *ósmih* posnel tudi gen. *štérih*. Ruščina ima res naglas na poslednjem zlogu: *četyrih*, *četyrëm*, *četyromi*.

V starogorskem narečju se govori *vorh* za *vrh* (213); temu je primerjati enako prikazen v cerkljanskem narečju, gl. Baudouin de Courtenay, Der Dialekt von Cirkno, §§ 67, 68, kjer se ta pojav razlaga také, da se *r* členkuje s tisto ležo ustnih delov, kakor *o* (Archiv VII. 583).

Na str. 213. govori izdatelj o zaimku *kv*, kateri se v našem rokopisu nahaja v oblikah *ki* (*chi*), *ko* (*cho*, acc. n.), *ka* (*ca*, nom. f.), *ku* (*cu*, acc. f.), *koga* (*choga*, gen. n.), *kih* (*chich*, *chi*, g. pl.). Opomnje vredno se mi zdi, da stoji že v našem rokopisu (iz leta 1497.!) masc. *ki* (*chi*) trikrat namesto *ko* (*cho*): *mesti chi se clise* (9, 18, 19). Kadar pak se substantiv za relativom ponavlja, imamo še *ko*: *dobro, fa cho dobro* (I. 6). Da je v *chi* (VIII) *ch* izpuščen, kar se v našem rokopisu dogaja premnogokrat, opomnil je dobro že Oblak. Ako bi se smelo po imenovanih treh primérijih, kateri podajajo *ki* za *ko*, sklepati, pričelo se je zenačevanje kakor drugod tudi tukaj pri neutrih. Dandanes govore Benečani povsod le *ki*, Rezijani *ka*, kar pa je le rezijanski izgovor masc. *ki*. Da se je na zapadu *ki*, *ku* také razširil, k temu sta mnogo pripomogla po mojem mnenju italijansčina in furlansčina sè svojim *che*, *cu*. Ako primerjam kraški *pàs ku lája na vjžj* s furlanskim *chan cu baje no nuàrd*; kraški *tisti ku* (poleg *đuór*) in opomnjo Klodičevo v §. 64.: »Kdor nema posebne sklanje, ker sem slišal v rodivniku *tisteha k'*, daj. *tistemu k'*, v množini *tistih k'*, *tistim k'*« s furlanskim *cui cu* (ital. *colui che: ài fevelàd cun cui cu lu savève* [ho parlato con chi lo sapeva] kraški *szn šrájoto z nín takin, ku jz jz znòto*): zdi se mi sličnost med furlansko in slovensko rabo prevelika, da bi se tu mogel tajiti vpliv furlansčine na slovensčino.

Na isti strani, pa tudi na strani 218. izreka Oblak mnenje, da je v zvezi *maf duj* (I. 1, 2, 12) *dúj* kontrakcija iz *dvoje*. Da je *dúj* brati *dvě* (stsl. *dvě*), o tem pač ni dvoma z ozirom na pisavo *imii*, *imite*, *imit*, *stiphā* (XI. 1) i. t. d. V drugih primerih se piše *dúj masse* (I. 4, 9) *dúj mafe* (II.), *due mafe* (V.), *mife dui* (VI. 3) in pa *dúj maff* (I. 12) in *dúj maf* (I. 14). Praša pa se, ali bi bil sploh v teh slučajih *dvoje* prav? Kar se tiče *maf duj* v zapiskih I. 1, 2, dvojim o resničnosti Oblakovega mnenja. Ako namreč berem v drugih zapiskih *ješt oštavil . . . solad tridefet inu dua* (I. 3), *ješt oštavilla . . . flatich trj* (15), *ješt oštavil flatich dua* (16), zakaj bi isti pisavec ne smel imeti *da se ima fluoriti maf duj*, t. j. maš dvě? Ker je to stavo besed pisavec sam občutil za tujo slovenščini, prestavil jo je v drugih gore navedenih primerih ter je prav povedal *dúj mafe*, samó v zapisku v 12. in 14. je pustil *maf* namesto *mafe*; to je torej po mojem mnenji prav takó pisna napaka kakor *fa gnich duf* namesto *dufe* ali *dufu* v zapisku I. 1., ali pa *ješt cuplen jedno dobro* (I. 14) namesto *cupleno*, ali *fa suoi dufu* (VI. 3) namesto *suoiu* i. t. d. Ako pak Oblak na str. 222^{17 ns.} misli »der gen. in ješt oštavilla flatich trj (15), ješt oštavil flatich dua (16) sind wohl volksthümlich, da im Görzer Mittelkarstdialect beim adj. und pronom. im plur. für den acc. der gen. eintritt«, pozabil je, da bi v tem slučaju moral stati tudi števnik *dua*, *trj* v genitivu, torej *dveh zlatih*, *tréh zlatih*. Že karakteristična stava besed *trj*, *dua* nam kaže, da imamo opraviti z drugačnim genitivom. Postaviti je namreč tem konstrukcijam na stran té-le: *ješt oštavil fita solad tridefet inu dua* (I. 3), *se plagia fita solad tridefet ino dua* (I. 6). *Solad* je tukaj gen. plur. in substantiv, *dua* pa acc. Genitiv *zlatih*, *solad* je namreč partitiven (Miklosich, Vergl. Gramm. IV. 476); nastal pak je takó, da se je od substantivnih števnikov (od pet naprej) prenesel tudi na adjektivne števnike (dva, tri, štiri) in to tedaj, kadar se je šteti predmet postavil pred dotični števnik. To stavo pa je naš pisavec vzel iz italijanščine, od koder je po knjigovodstvu, katero izvira kakor znano z Laškega, prešla tudi v druge evropske jezike. Dr. K. Štrekelj.

(Dalje prihodnjič.)

V.

Bibliographische Uebersicht über die slavische Philologie 1876—1891. Verfasst von Dr. Fr. Pastrnek. Berlin, Weidmannsche Buchhandlung 1892. 8°., VIII, 415.

Kedor ima sè slavistiko opravila in dela, čutil je že nekaj let sem živo potrebo, da bi se tudi za novejšo dobo sestavila po lepi navadi romanistov in germanistov bibliografija slovanske filologije in njenih pomožnih

spekli krompirja. Nató smo od jadra napravili šátor, položili na tlá nekaj plaht in legli spat. Mene je žreb prvega odločil za stražárja. Veselo sem zapazil, da voda narasta. Vzbudil sem tovariše, in res se nam je kmalu posrečilo čoln zopet spraviti v tek. V tem se je zmračilo, in samó jedna sveča je siromašno razsvetljevala bližnjo okolico. Čuditi se torej ni, da smo skoro zopet zadeli in obtičali. Toda veseli smo bili, da smo skoro nató zaslišali človeške glasove in za nekaj časa ugledali čoln, čegar brodniki so nas pozdravili z običnim »Good evening«. Bili so delavci z žage, kateri so nas videli, ko smo šli zjutraj po reki, nazaj pa ne. Prišli so nam na pomoč. Peljali smo se v njih čolnu do žage, potem pa zopet v svojem čolnu dalje, dokler nismo po raznih nepravilnostih ob 2. uri po polnoči dospeli na krov.

Dné 14. prosinca je bilo vse pripravljeno za odhod iz zaliva. Toda précej, ko se je začel stroj gibati, bil je podčastnik Peter Ferrini iz Gorice také poškodovan, da je že za malo časa izdihnil dušo. Na krovu smo ga položili na mrtvaški oder, popóldne pa prepeljali v mrtvačnico. Drugi dan, v nedeljo popóldne, pokopali smo ga na on-dotnem pokopališči. Skoro vsi častniki in kadetje smo spremili nesrečnika na poslednjem poti. Bil je žalosten popóldan.

Dné 16. prosinca smo odšli iz zaliva Esperance in se peljali skozi preliv D'Entrecasteaux, med otokoma Bruni in Tasmanijo. Preliv je precěj ozek, také da smo z daljnogledi lahko opazovali obe obrézji. Gora Adam Pic, katera stoji zadi od zaliva Esperance, izginila je polagoma, in ugledali smo Mont Wellington in Nelson, katera sta za mestom Hobartom. Okolo četrte ure popóldne smo dospeli v Hobart, kjer smo se usidrali blizu guvernérsjeve palače. (Dalje prihodnjič.)

Književna poročila.

III.

Dr. V. Oblak, »Das älteste datirte slovenische Sprachdenkmal«. 1891. 8°. 44 str. (Posebni natisek iz časopisa »Archiv für slavische Philologie« XIV. 192—235).

(Dalje.)

Maloruskega *g* (217 ^{7, 8}) pač ni staviti v nasprotje sè slovaškim, gorenjesrbskim in dolenjesrbskim *h*, ker se z obojim izraža isti glas; tudi beneški *h* ni nič drugega kakor *g* (γ).

Na strani 217. piše Oblak: Ausserdem haben wir einen gen. plur. auf *i*: *dinari* IX. Jaz mislim, da je pisavec celo besedo, kakor tu stoji, prevzel iz italijansčine, kjer je našel *in denari contanti* (v gotovem denarji). Na str. 218. ima Oblak besedi *jedna quarta v zvezi su jedna quarta* (VII. 6.) za instrumental sg. S tem mnenjem se ne morem sprizniti; potem bi bilo *su* = *sv*. Meni se *su* vidi vzeto iz italijanskega *sù* auf, gegen, in mislim, da je pisavec, katerega smo že večkrat spoznali za nerodneža, dotični stavek hotel napisati takó-le: *fo oblubili Bratine ffeti marie Cernieno su vse gnega (= njih) blago stabel etno mobil iedna quarta pfenice*. Da je moja poprava dobra in da ustreza zmyslu, razvideti je iz drugih zapiskov, samó da tam stoji namesto italijanskega *sù*: 1) slovenski *na*: *fo oblubili iena quarta pfenice . . . na niega* (nam. *njih*) *malin* (VII. 1), *ie oblubil . . . iena quarta pfenice na niega Cifse e praude ofse* (VII. 2.), *ie oblubil . . . na ofse gniega blago iena quarta pfenice* (VII. 4.), 2) pa slovenski *verch*: *ieft oflauil . . . fitta iedan star pfenise i pol cunz vina verch jednu semglu* (I. 18), *ieft oflauil . . . fitta pol cunz vina verch jedan baiarz* (I. 19) i. t. d. — Gledé oblike *fuore* storijo (220), bilo bi opozoriti na tó, da so kratke oblike v beneščini še dandanes prav navadne: *nóse, hvóle, stáve, razstáve*, namesto *hóvlíjo* i. t. d. (Klodič, §§. 65, 74). — III. pl. glagola *jes* je *fu* (220), samó pisavec VII. 1, 3, 5, 6 piše tudi *so*, a taisti piše tudi *imaio* (I).

Njegov v našem rokopisu ni samó »in einem Falle nachweisbar« (220), ampak mnogokrat: *fa gnegouo duso i gnegouech mertuech* (III), *pred gnegoui mertui dufu* (XII), *ceref guigouo duffu* (XIII. 3), *gnegoua gospodigna* (XIV). — Pisavec VII. brž ko brž ni bil Slovenec. Poleg premnogih napak, iz katerih se spozná, da ni vedel, kaj naj bi zapisal, ker glasov ni dobro razločeval, potrjuje mi to še sosebno čudna raba zaimka *njega* v zapisku 1., 3., 4., 5. in 6. On piše namreč *gnega*, kjer bi pričakovali *njih* (ker *njun* beneški Slovenci vsaj dandanes ne poznajo) in kjer je govor o dveh ali več osebah: »Gregor uafceo et Cotiã (Kocijan) g n e g a b r a t . . . s o o b l u b i l i . . . , d a s e i m a m a f i t i j e d n o m a f a : f a r a i n i c h a j u r i g n e g a o c h i a e t f a g n e g a m e r t u i d u f a (VII. 1). Drugih primerov najdeš v VII. 3, 4, 5 in 6. Tudi pisavcu XIV. se je to primerilo, da je namesto *njih* zapisal *gnega*. — Raba zaimka *svoj* kot ital. *suo* namesto zaimka *njegov* (221) ni razširjena samó po goriškem Krasu, ampak še bolj okrog Gorice in v Brdih. — Na isti strani piše Oblak zastran zveze *ieft cuplegno dua stara pfenice* (I. 4, 7): »Die heutige Sprache weicht einem derartigen subjectlosen Satze entschieden aus und man spricht nur (!): sta kupljena dva stara pšenice.« Močno dvojim, da bi se v primeru I. 4, 7 kje takó govorilo; zakaj to je še bolj neslovensko kakor prvo. Vsak Slovenec, ako že rabi naš pasiv, rekel bo samó »kupila sta se dva stara pšenice.«

Na strani 221. in 222. stoji pisano: »und wenn judi (ljudi) im Satze *in se kličejo judi tako* nicht ein nom. pl. ist, so darf man annehmen, dass auch das Resianische, wie das Čakav. derartige subjectlose Verbindungen kennt«. V navedenem stavku *judi* pač ne more biti kaj drugega kakor samó in edino nom. plur., ker je predikat v množini; ako bi se stavek glasil *in se kliče judi tako*, potem bi *judi* bil akuzativ in smelo bi se govoriti o brezosebni zvezi. S tem seveda ne zanikujem, da tudi Rezijani poznajo stavke brez osebka; en pogled v Rezojanskij Katichizis, in tam najdemo: Chilicu rizij tò gije par sdelat dan dobar spuvet (quante cose ci vuol i. t. d., 2); Coi se dilla tuv paravishe? Se uvshuia Boha tuv companij od agnolou v i. t. d. (3); Gi se more uidet nasaha hospuda Boha (7); Gi (= či) je billv drusich, ca ba ha billi posnalli sa ver Boha (9); Se ba dellalu dan vilich displasei Bohv anu no vilicho schodo nafì dufi (15); Choi sa no ziminazivn se dilla, cioè se barra (16).

Glagol *imeti* v pomenu ‚debere‘ (224) tudi na Goriškem ni nič ne navadnega; ponekod je celó bolj rabljen kakor *moči morem* (morati), n. pr. sram bi te imelo biti, du solltest dich schämen. — Da bi v zvezah *fa gnegouo dufo i gnegouech mertuech* (III), *fa fuoivu duffu i fa fuoich mrtuich* (VI. 6), *za fuoivu dufchu i fuoich Mertui* (XI. 1), genitivi *gnegouech mertuech*, *fuoich mrtuich* in *fuoich Mertui* bili res odvisni od *fa (za)*, ne zdi se mi verojetno. Po moji misli imamo tukaj opraviti z elipso; izpuščen je namreč pri omenjenih genitivih akuzativ *duše* ali *dušu*, kar je mnogokrat res pristavljeno za »mrtvih« (VII. 1, 2, 3, 4, 5; XII.), in sicer iz tega razloga, ker se je akuzativ *dušu*, od katerega je genitiv odvisen (gen. possessivus), zapisal neposredno pred veznikom *i*. Dandanes bi pisali: ‚za svojo in svojih mrtvih dušo‘.

O primerih *f chich slatich*, *f chich marach* misli Oblak (225), da *f* stoji tukaj za *fa (za)*: »nur müsste man annehmen, dass der Schreiber die Praeposition *za* mit dem gen. nicht mehr verstanden und sie als *sz* aufgefasst habe«. Toda *f* je tudi lahko *isz*; primeri v našem rokopisu na mnogih mestih *if* poleg *f* pri krajnih imenih, kjer ni misliti na tó, da bi *f* bil *sz* ‚de‘. — Omeniti hočem še čudne rabe predloga *pred*, o katerem Oblak ne omenja nič: *fo* oftauili . . . fedan cunc vina fa boga gime pred gnegoui mertui dufu (XII). Ta *pred* stoji pač za laški *per*, ako ni morda pisavec v latinski predlogi bral *prae* za *pro* in ni tega suženjski preložil. Neki podoben furlanski zapis ima zares *per*: di fa ogni an uno favo over uno almuesino *per* l'anima di Spirit di Cividat (Joppi 202 in podobno tudi 210). — Na strani 227. méni Oblak, da se *ter* (VII. 5, 6) ne dá določiti, ali pomenja *et* ali *tum*. Na zapadu je *ter* popolnoma neznan v pomenu ‚tum‘; tudi na vzhodu (na Štajerskem) se rabi v pomenu ‚tum‘ ne *ter*,

ampak *te*. Murko ima v svojem slovarji pod *ter* samó ‚und, wie auch, auch (que, atque)‘. Na naših mestih nikakor ni misliti na ‚tum‘: plačati se mora ena kvarta pšenice in maševati se mora enkrat na leto maša; kaj naj se prej zgodi, nikakor ni povedano. Kedor pozna slovenske razmere, vé, da se premnogokrat poprej mašuje in se na pšenico še le čaka.

Preidimo k slovarčku, katerega je Oblak po hvalevredni navadi pri-stavil tudi ti svoji razpravi.

Boga jime. (Oblak sklepa napak *bogajme*) *fu ostauili gedan star pšenice bratgeni suete marie sedan cunc vina fa boga gime* (XII). Že zgoraj v opomnjah k skladnji pri predlogu *pred* priobčeni izpisek iz Joppjevih tekstov kaže, da je *boga jime* samó *almuesino* ali (kakor ima zapisek na strani 210. pri Joppiji) *elimosino*, aljmožna, kakor še dandanes pravimo (prim. Miklosich, Et. Wtb. 2: almužino). Ali da hoče pisavec z ‚boga jime‘ povedati nekaj več, kakor si mislimo dandanes pod ‚aljmožno‘, vidi se na prvi pogled. In zares nam furlanski tekst pové, kaj si imamo misliti z bogajimenom. To je namreč jestvina v spomin mrtvih, ki se daje sevéda z namenom, da se moli za pokojnike: »Sepis chu lu Fradaglio si è oblegiado di fa ognanno uno favo over elimosino chun star di furment 9 e chun stars di favo 3 e chun char di purziel e chun altris chiozis chu s-apparten a fà uno buino iottho (t. j. *jota* v Gorici) e favo grasso*, Joppi 210. Furlanski *fava* je bob; posebno opozarjam še na opomnje Pironove na str. 156.: *favète dei muàrts* pasto di fave che solevasi un tempo distribuire nei funerali; *favètis dei muarts* pastini, spumini; pasticche dolci sostituite ai pasti di fave che si davano in antico nella tumulazione dei morti.

Bratinja. Takó mislim, da se mora glasiti nominativ k dativom *bratine*, *bratignj* (II., ne IV, 1 in VI. 1) in *bratgeni* (XII). Poslednjemu hoče Oblak podstaviti nom. *bratčina*, v slovenščini in slovanščini popolnoma nemogočo obliko; *bratgeni* ni drugega kakor pisna napaka namesto *brategni* ali *bratigne*. Da tudi brategni ni nemogoče, kažejo oblike *gnegouech mertuech* (III), *stabel et no mobil* (VII. 6). Ali se na Beneškem res govori *bratušnja* in ne *brátušna* iz *brátovščina*?

Fund s. m.: da se chupi edâ fund (VI. 5). — Iz furl. *fond* terreno, campo, possessione, Pirona 166.

Kamarár, kamerár. Oblak piše: ‚im heutigen Friaulisch *camarir* cameriere«, Kammerdiener, s katero besedo pak nimata naši opraviti drugega, kakor da so vse istega izvira; furlanščina pozná še *chameràr* camerlingo, amministratore di rendite ecclesiastiche (Pirona 106), kar popolnoma ustreza. Sevéda naši besedi nista vzprejeti iz današnje furlanščine, ker bi sicer imeli *čamerar*; starejši furlanski teksti rabijo besedo v italijanskem lici in v tem je prešla tudi v naš rokopis.

Klicati se heissen. K ti besedi pripominjam, da se pač rabi po vsem Primorskem, koder Slovenci bivajo, in ne samó na goriškem Krasu.

Kontan. Italijanski se dandanes pravi *in denari contanti* in Barem. *Cotoui* (VII. 5) bi se dalo brati ‚gotovih‘, ali v vsem rokopisu ni najti gotovega primera za $g = c$; zatorej bo Oblakova slutnja obveljala.

Obljubiti. Pisavec VII. piše namesto ‚ostaviti‘ ali ‚pustiti‘ petkrat ‚obljubiti‘ (*oblubil, oblubili*) in enkrat ‚dati‘ (so dali). Ta ‚obljubiti‘ je pač samó preloga ital. *votare* widmen.

Star. Ta beseda se je ohranila tudi po Goriškem, po Krasu in v tržaški okolici (gl. moje Morphologie 17).

Stati, stojim: Stiphâ ticogna f pluftifgha, ki ie ftal u czernei (XI. 1). Široko med Slovenci na zapadu navadna beseda v pomenu ‚sich aufhalten, wohnen‘. »Kje Krištof Lamberger stoji?« N. ps. Ta pomen pa je naša beseda dobila po romanščini: furl. *stâ* stare, rimanere, abitare; ital. dijâl. *star di casa* wohnen.

Vdržati se. Rezijanščina je zopet segla po tujko: uvsè tò, cha s e contigni tou Credo, anù tou Pater noster i. t. d. (Katicizis 3).

Ženar. Tak nominativ nastavlja Oblak iz besed *1502 adi 21 de zenara*. Po Goriškem se dandanes govori *zenar*, kar je tudi po izgovoru furlanskemu *z* (ital. *gi*) na videž bliže, v resnici pa je *z* le mlajši refleks. Isto veljá o besedi *Žvan* (235), ki se po Goriškem glasi navadno *Zvan*, vendar je tudi slišati priimek *Žván* in *Žvanut*. Sè *z* nahajamo po Goriškem še nastopne oblike tega furlanskega imena: *Zanut*; *Zanút* gen. *Zanúta* (v Mirnu) iz *Zóne Zanéta* (*zanę zanęte, kakor *těb taláta*; enako je nastal tudi goriški priimek *Črnátič* nam. Črnétič). Na goriškem srednjem Krasu se sliši tudi *zváne* (gl. moje Morphologie 33). Beneški *Vánac* in kraški *Vánče* je izpeljano iz *Ivanъ Fovan, Fuvan*; na Tolminskem se sliši *Wánc* iz *Juvanъcb, poleg *izvánc* (*i* = *i* consonans). Poleg že imenovanih oblik tega imena se sliši po Primorskem med Slovenci tudi *Fovznín* in *Žovznín*, kar pa ni iz furlanščine, ampak iz beneškega italijanskega narečja (Giovannino). *Z* je v slovenščini za furlanski *z* (ital. *gi*, t. j. *n*) sicer precèj redek: *lôza* furl. *lose* (ben. *losa* in *logia*) der horizontal liegende Schild an der Kappe nasproti pa *loža* Wagenremise (to znano že od prejšnjih časov, prvo še le iz novejšega časa vsled novih kap); *zrnáda* poleg navadnejšega *žrnada*, furl. *zornáde*; *sardin* (na Krasu) poleg *žrdín, žrdín* (v Gorici), furl. *sardín*; besedam *sřsznt* Feldwebel in nom. propr., gen. *srziénta, seniér* Ingenieur nisem mogel najti v furlanščini ustrežajočih oblik sè *z*; *zôgo* (samó v reku *bon zogo*, kadar se igra z ‚balami‘; v Gorici *bon zug*) je italijansko-beneška oblika. Furlanskih priimkov sè *z* za furl. *z*, ital. *gi* nahajam

med Slovenci: *Zuljan* (furl. *Zuliàn, Giuliano*), *Zorzut* (furl. *Zorzùtt, Zorz, Jurčič*), *Anzelin* (furl. *Anzulin*); ž ima zgoraj omenjeni *Žvanut*.

Konci svojega spisa je podal izdatelj tudi nekaj opomenj o oblikah krstnih imen, ki se nahajajo v našem rokopisu (234—235). Na priimke se ni oziral, škoda; morda bi ne bil potem v uvodu napisal meni popolnoma nedoumnega stavka, da naš rokopis obsega »Donationen und Stiftungen des einheimischen Adels« (193^{4, 5}) in pa (»Stiftungen verschiedener Adelliger« (193^{18, 19}). Iz česa neki je moči sklepati, da so bili v našem spomeniku imenovani ustanovniki plemeniti? Ako izvzamem morda v VI. 5. in XI. 2 imenovani osebi »*maria domina bi chchi d mōri*«, »*Dona Crifna*«, bili so pač vsi drugi ustanovniki navadni kmetje, podložniki raznih graščin. Da so si za dušo nekaj morda ne ravno prihranili, ali vendar volili, temu se pač ne more čuditi, kedor pozna pobožnost našega kmeta in njegovo skrb za večnost. Črnjevo samo je po Pironi še v prejšnjem stoletju spadalo pod sodno oblast braško (Brazza, Brazzaco pri Morluzzu na jugu od Glemone in blizu v sredi na zapadu od črte Trečežim-Videm). Kakó je bilo v petnajstem stoletju, to preiskovati prepuščam zgodovinarjem.

(Konec prihodnjič.)

Dr. K. Štrekelj.

L I S T E K.

† **Dr. Fr. Skofič.** Zopet moramo zabeležiti izgubo vrlega prijatelja in sodelavca našemu listu, *dr. Fr. Skofiča*, okrajnega sodnika v Škofji Loki, ki je po dolgem bolehanju umrl dne 7. m. m. Pokojnik je bil porojen leta 1847. v Ljubljani, studiral v Ljubljani, pozneje na Dunaji, dosegel ondu doktorat, nató pa praktical pri sodišči ljubljanskem in novomeškem. Nekaj časa je bil sodni pristav v Kostanjevici, potem sodnik v Mokronogu in od leta 1886. sodnik v Škofji Loki. — »Ljubljanski Zvon« je poleg nekaterih manjših spisov leta 1886. priobčil iz njega peresa zanimljivo dramo v petih dejanjih, naslovljeno »Gospod s Preseka«, in še nedavno smo prejeli od njega veselo igro v jednem dejanju »Marie«, katero pa smo morali zaradi nedostatnega prostora odložiti za jedno prihodnjih števil. Tudi sicer je rad podpiral našo književnost in priobčeval poljudno pisane pravniške stvari v knjigah »Družbe sv. Mohorja«, strogo znanstvene pa v »Slov. Pravniku«. Dr. Skofič je bil blaga duša, vesten uradnik in odličen rodoljub; žal, da je umrl v najlepši dóbi, ko bi bil lahko še mnogo koristil svojemu národu, bodisi v leposlovni, bodisi v strokovni pravdoznanski književnosti. Vse svoje imenje je ostavil »Družbi sv. Cirila in Metoda«. Lahka bodi zemlja plemenitemu móžu!

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Gospod *Anton Kosi*, učitelj v Središči, izdal je že drugi zvezek te knjižnice, o kateri smo ob svojem času govorili nekoliko obširneje. Jako nas je razveselilo, da se drugi zvezek v jezikovnem oziru s ó s e b n o odlikuje od prvega zvezka, zakaj do malega se bere prav gladko in je tudi v obče pisan v pravilnem jeziku. Ker mu je poleg tega vsebina maogovrstna in zanimljiva, bode se

Književna poročila.

III.

Dr. V. Oblak, »Das älteste datirte slovenische Sprachdenkmal«. 1891. 8°. 44 str. (Posebni natisek iz časopisa »Archiv für slavische Philologie« XIV. 192—235).

(Konec.)

Priimkov je v našem rokopisu razmerno malo, ker se osebe po tedanji navadi imenujejo navadno kot sin, hči té in té, s krstnim imenom nazvane osebe iz tega in tega kraja. Ali nekaj jih je vendar; in kaj nam pravijo? Večina jih je neslovenskih, znamenje, da je že tedaj bilo prebivalstvo v slovenski Benečiji jako pomešano, a ob enem tudi znamenje, da so novodošli prebivalci vzprejemali jezik njih nove okolice, ker bi se sicer Slovenci ne bili ohranili do današnjega dne. Tuji priimki v našem rokopisu so:

Blažut (*blafut*, Blažič, pozná ga tudi Joppi 190); Blazutič poleg *Blažutič* je še zdaj med beneškimi Slovenci navaden priimek.

Dorbi. V zapisku I. 10 je namreč besede *Daniel dorbisin Rainicha Domeniga* brati *Daniel dorbi, sin Rainicha Domeniga*. V tem nas potrjujejo druga mesta: *Lourenz sin lenarda* (I. 16) in *Jacob sin tonicha* (I. 20) in pa Oblakovo poročilo, da so besede mnogokrat pisane vkupe („bis auf die Trennung der Worte“ 196^{1, 2}). — Med beneškimi Slovenci se dandanes nahaja še priimek *Dorbolo*, ki je pač v sorodu z našim.

Flocar (VII. 5) kaže biti v sorodu s furl. *flocc* fettuccia, nastro; ital. *fiocco* Flocke, Quaste, torej *flòkar* Bandmacher; ben. italijanščina pozná *fiocarella*, *infioarella* (maestra di far fiocchi, infiocatrice, quella femmina che terminando il lavoro delle berrette, le orna di fiocchi, Boerio 273, 340.

Kandit je furlanski priimek, ki ga pozná tudi Joppi 209.

Tudi *Tusa* (I. 14) in *Zenarol* sta očivestno romanska priimka. Ravno takó neslovenski se mi vidi *suffin* (XIII. 3), dasi nahajam še dandanes v Kotu priimek *Čušin* poleg *Čuš*; poslednje je furl. *cuss* civetta, stolido, barbagianni, ciuco (Pirona 103), slov. *čuk*. Kaj je *chugnexa* (I. 8), ne vém. Ostanajo nam potem še ti le priimki: *Bobera* (I. 18), Juraj *plasiqoia sprofenicha* (I. 12), *Stazonichy* (XIII. 2) in pa dva priimka na *onja*: *puogna* (t. j. peruogna, I. 4) in *ticogna* (XI., XIII. 1).

Bobera se mi vidi, da je po Goriškem navadni priimek *Poberaj*; ta priimek se dá iz slovenščine razlagati. Vendar ni pozabiti, da je med goriškimi Slovenci več priimkov na *aj*, ki so vzeti iz furlanščine: *Tabáj* iz furl. *tabàj* chiacchierone, potem *Kabaj* in gotovo tudi *Ušaj*.

Plasiqoia je gen. imena *plasiqoi*. Ali kakó naj to berem: *plaziqoj* ali *plasiqoj*? Beseda spada med priimke na *qoj*, kateri so po Goriškem precej razširjeni. Iz beneških Slovencev imenujem *Šaligoj* (tudi vasica, gl. Pirona 626), *Čičigoj* (vasica, Pirona 594), in *Badigoj* (vasica, Pirona 583, na priloženi karti pak se bere *Podigoj*, Kociančič navaja *Bodigoj*). Poleg teh nahajamo na Goriškem še: *Ciqoj* — *Čiqoj*, *Črniqoj*, (Zerniqoj v XVI. stol., Kres I. 612), *Frligoj*, *Kogoj* (že l. 1556. v Grgarji, Kres I. 611), *Maligoj*, *Mišiqoj*, *Šiniqoj* — *Siniqoj*, *Šviligoj* — *Šfiligoj* — *Sfiligoj*, *Šuligoj* (v Kresu I. 612 iz XVI. stol.: Schulligoi); na Tržaškem najdem še: *Budigoj* in *Nabergoj*. Kociančič misli v Kresu I. 670, »da vsak lahko spozná, da so ta imena čisto slovanska.« Iz tega »vsak« izvzamem samega sebe, ker ne vém povoljno razložiti niti enega iz slovanščine. Po Kociančičevem mnenju je končnica *qoj* nastala iz omehčane končnice *-kovi*, to je: »Šulekovi, Malikovi, Budikovi, Črnikovi, Čičekovi, Čikovi, Kokovi.« Z goriško-kraško, na staro zadrugo spominjajočo navado, imenovati hiše s posesivom gospodarjevega imena v pluralu: *Miličevi*, pri *Miličevih*, kjer drugi Slovenci govoré »pri Miliču« — strinja se sicer Kociančičeva razlaga lepo, ali dokler se mi ne pokaže, iz katerih razlogov je *k* prešel v *g*, imel bom to razlago za neosnovano. Da bi se *Nabergoj* dalo razložiti iz *Na bregovi* = *na bregu*, kakor Kociančič misli, ta je bosa. Kje se je kedaj govorilo *na bregovi*? Ne smé se prezreti, da pri vseh teh besedah (izvemši dvo-zložnico *Kogoj*, ki se mi zdi furlanski priimek) stoji pred končnico *qoj* samoglasnik *i* (nekedaj so vsled tega spoznanja naši časopisi tudi že začeli pisati *Nabrigoj*). Vedé, da so ta imena omejena na slovenski jugozapad, izmislil si je Jurčič v »Lepi Vidi« svojega Basnigaja.

Stazonichg je težko razložiti, ker ne vemo, kakó je to ime treba brati. Sufiks je najbrž *ik*; podstava je morda staroital. *stazon* štacuna.

Naš rokopis pa nam je ohranil tudi dva lepa slovenska priimka na *onja*. *Peruogna* je *prvonja*, primeri enako narejeno rusko besedo *dru-gonja* nomen vaccae; *ticogna* pa je *tihonja*, prim. r. *tichonja* homo tranquillus (Miklosich, Vergl. Gramm. II. 141). Tudi končnica *onja* za priimke je posebnost slovenskega zapada. Na Beneškem nahajamo *Špohonja* (Pirona pozná vasico *Specogna*, 629; *Špohonje* so tudi po Goriškem); *Trakonja* (na Goriškem *Drakonja* in *Drekonja*). Poleg imenovanih najdemo na Goriškem še: *Lapónja* (izgovarja se *Lapánja*, *Lapánje*, *Lapájne* in *Lápajne*); *Velikónja* (izgovarja se tudi *Velikájne* in *Velikajne*; prim. srb. *dugonja* longinus); *Krávonja* (izgovarja se *Krávanja*); *Grahonja* in *Blagonja* (poslednja dva na Tržaškem). Ako vidimo, da *Lapónja* daje v narečji *Lapánja*, *Lapánje*, *Lapájne*, *Lápajne*, *Velikónja* pa *Velikájne* in *Velikajne*, ne smemo se čuditi, ako Benečana, ki se imenuje *Prvonja*, srečamo v tolminskih hribih

z imenom *Prvòjne*, *Prvúnje* in *Prvúnja*. Tudi slovenski priimek *Magánja*, *Magúnje* in *Magúnje* ni drugega kakor *Mogónja*.

Gledé krstnih imen je že Oblak prav opomnil, da je tudi téh dosti izposojenih od Furlanov. Dovoljujem si vendar še nekaj opomb.

Blaž. Tega imena ni treba izvajati iz furlanščine; saj je poznajo tudi drugi Slovenci, ki nimajo s Furlani opraviti ničesar. Ako *Blaž* ni naravnost iz cerkvene latinščine (*Blasius*), dá se misliti na posredovanje Nemcev: bav. *Blási*, *Blásl* (Schmeller — Frommann I. 329). Da se je ta svetnik kakor pri Nemcih in drugih narodih zlorabil za babjo vero, kaže zagovor, ki sem ga zapisal jaz in ga je priobčil Erjavec v potni torbi (Let. 1882/83, 338): „Pride sveti Blaž, Kanihov oča, . . Vzame sveti Blaž, Kanihov oča, Zláto péro, zlato kupo, Ino pomaže ino reče: Jaz prosim živiga Boga, Da se imajo scélit' žilice ino koščice, Kakor je scéčila sama sveta Trojica zemljo ino nebo.“

Fošća. To ime nahajamo v našem rokopisu dvakrat: I. 1 (fufcha f profenicha) in VIII (fofcha). — Furl. *Fosche* Fosca.

Grigúr. Zastran *i* glej mojo opomnjo zgoraj, kjer razpravljam méno *e z i*. Tudi Kraševci govoré kakor Čakavci *Gígo* (oziroma *Γίγο*). Na Cerkljanskem služi *Gregor* v obliki *Grúga*, *Grúga*, *Gróga* v poznamenovanje *Jurija*; *Gregor* je tam *γράγας* gen. *γράγας*. Čudno razločevanje!

Jákom. Nekedaj se je moralo na zapadu med Slovenci govoriti tudi *Jakun*, *Jakon*, ustrezno furl. *Fachun*, *Facun*; to nam spričuje slovenski priimek *Jakončič* (v Brdih).

Jurij. To ime se v našem rokopisu piše: *Juraj* I. 12, *Jure* I. 14, in *Juri* VII. 1. Od oblike *Jure* so goriški in beneški *Furetiči*. Obliko *Juri* nahajamo tudi že v Joppijevih tekstih iz l. 1413.: prisint *Juri* nevot, chi fo di Tristan Barbota (204). Tamkaj (194, 203) nahajamo tudi furlansko ime *Eler*, ki se natančno strinja sè slovenskim *Feler* Hilarius.

Justo (VII. 5) *Justus*; oblika in izgovor sta benečanska, ne furlanska; gen. je *iusta* VI. 6.

Kristan (VII. 4, VIII.) je *Kristijan*. Dandanes se še najde *Kristan* kot priimek; na avstrijsko-italijanski meji v Brdih živé tudi *Kristančiči*. — *Crifna* (Dona Crifna, XI. 2; Oblak ne vé, ali je prav brano takó) je pač *Kristina*.

Lenard. Poleg gen. *lenarda* (I. 2, 3, 6) nahajamo tudi adj. *lunardou* (VII. 4), s čemer se lepó strinja furl. *Lunard* poleg *Lenard* (Pirona 608).

Lovrenc (*Lourenz*). Takó piše pisavec I. (16); pisavec XI. (2) pa je še po latinskem vplivu ohranil prvotno skupino *au*: *laurétsa*. Pred dvajsetimi leti so se slovenski *Lovrenčiči* še prav pisali, dandanes so se pre-

krstili v *Lavrenčiče*. Morda doživimo še, da se tudi *Frjančiči* zmislijo na latinski izvir svojega imena ter se prično pisati *Florijančiči*: našemu brezmejnemu purizmu je vse mogoče!

Machor (I. 19). Ne vém, ali imamo res pred sabo slovenskega Môhorja. Furlanski *Macòr* je prešel celó v slovenski priimek *Makorič* (na Beneškem). Furlanski teksti pišejo svoj *Macòr* prav kakor naš rokopis *Machor* (Joppi 209 in drugod).

Marin (I. 5, 11; VIII) »I nomi più antichi sono quelli di *Marino* e di *Maria* (Minza), il più comune quello di *Giovanni Battista*«, takó piše Podrecca (Podreka), *Slavia italiana* 85. Femininum se glasi *Marina* (XIII. 1). Neki Slovenci so začeli svoj nepotrebni *j* vtikati tudi v to ime ter pisati »*Marijna*«; rés ne vém, s kako pravico. Nekedaj je bilo to imé posebno na Goriškem zeló v navadi, dandanes pa so *Marinice* in *Marine* precej redke.

Mor ali **Moro?** *Menia gospodigna mora if tuseura* (I. 25). Spada li morda pod *Maver* Maurus?

Miklav. Drugi Slovenci pravimo *Miklavž*. Končnica *ž* se je izgubila po vplivu furlanščine, v kateri se danes govori *Culàu*, v prejšnjih časih pa se je še govorilo *Niculau*, *Nichulau* (prav mnogokrat pri Joppiji).

Nježa t. j. *néža* (*Gnexa* I. 24). Takó je treba brati to ime, ne pa *Gneža*, kakor bere Oblak. Tudi furlanski *Gnese* je le *nese*.

Paškula. Pasqualis se furlanski imenuje *Pascùl*, *Paschàl* in *Pàscul*. Iz poslednjega je naša *Pascula* (I. 23).

Za nameček omenjam iz Oblakove razprave še nekaj pomot, ki sicer niso Bog vé kaki pregreški, ali vendar motijo, in ni, da bi se širili še v druge knjige, ter pristavljam spisek tiskovnih hib, kolikor sem jih jaz mogel zapaziti in jih nisem že zgoraj omenil.

Večkrat je Oblak zapisal »Görzer Mittelkarstdialect«, kjer je treba brati »nordwestliche Zone des Görzer Karstdialectes«. Takó 230^{3, 4}; *fránki* (n. pl.) se govori po severozapadnem delu goriškega Krasa, v srednjekraškem govoru pa *frànki*. 209¹⁷ ni prav »und weiter im nordwestlichen Theile des Mittelkarst(!)«, ampak »des Görzer Karstes«. 210^{14, 15} je prečrtati besedo »mittleren«. Devinski govor (209²²) ne spada več k srednje-kraškemu narečju, ampak k narečju severnozpadnega dela goriškega Krasa; tam in pa 299³⁷ je pisati *Devin* ali *Divin*, ne *Dvin*. Na str. 221. navedeni stavek »da se ima brát anu mašu, dve maši« ni zapisan v srednje-kraškem narečju, kjer bi se glasil, *dv sò jíma bržt žnu mášu, dvěj máši*.

Nadalje beri na str.: 194²⁹, 194³⁵, 211²², 233¹⁹ povsod *Pirona* nam. *Perona*; — 195³³ *Brda* nam. *Brdo*; — 204¹⁴ *l, n* nam. *l*; — 206²⁹ *dauàs* nam. *donàs*; — 206²¹ *pjevác* nam. *pjevác*; — 212³⁶

čaru nam. *čarìn*; — 226^{32, 33} *chergneu fuercu meioramenti* nam. *chergneu meioramenti*; — 231^{15ms.} *ein Fremdwort (. .) und in dieser Form in den . . .* nam. *in dieser Form ein Fremdwort (. . .) und in den . . .*; — 231²⁹ *famiglia* nam. *famigla*; — 231³⁵ *Veglia* nam. *Vegla*; — 238³⁸ *verkauft wurde* nam. *verkauft ist*.

V pričujoči oceni sem omenjal skoraj samó takih stvari, v katerih se ne strinjam popolnoma z izdateljem ali katere sem hotel popolniti z novimi podatki in drugačnimi razjasnili. Ponavljati pisateljeva mnenja in njegove trditve, s katerimi se strinjam in katerim popolnoma pritrjujem, ni se mi zdelo niti imenitno niti potrebno, ker bi bila ocena še bolj narastla; polivati jih pa na vsaki strani po petkrat z omako hvale in slave, bilo bi pri učejaku, kakoršen je izdatelj, popolnoma odveč. Želim, da bi moja ocena pričala, kakó spodbudno in ne samó v jezikoslovnem, ampak tudi v kulturnozgodovinskem oziru zanimivo je to delo našega pridnega Oblaka.

Na Dunaji, dné 11. maja 1892. leta. *Dr. K. Štrekelj.*

VI.

Slavjanskoe obozrënije.

Istoriko-literaturnyj i političeskij žurnal. St. Peterburg. Redaktor-izdatelj A. Budilovič.

(Konec.)

Koliko nedoslednosti in nepravilnosti je v taki sistematiki, pač lahko razsodi vsak čitatelj sam; še bolj bi se pa čudil, če bi moral sam brati take članke. Naj si ogledujemo ta „srednji“ ali „grškoslovanski“ svet s katerikoli strani, mi ne vemo ž njim kaj početi in prihajamo le k sklepu, da si želita gg. Lamanskij in Budilovič nekaj podobnega, kakor je bilo po Schlosserjevi definiciji »das heilige römische Reich deutscher Nation, das weder römisch noch deutsch war.« To je torej dalekoviden program bodočnosti. Kako bi se dal izvršiti, tega nam sicer pisatelja ne pripovedujeta, ali toliko vidi vsak človek, da bi bilo treba »pravo Evropo« strašno nabiti in razbiti ter precèj ograbiti, bržkone s pomočjo nekaterih narodov te same »Evrope«. Ne smemo se po takem tudi čuditi, da sovražniki Rusije slikajo »Evropi« strašne nevarnosti, ki ji grozé od severnega »kolosa«, katerega je seveda treba tudi razbiti in zagnati v Azijo. Ti žurnalisti in politiki verujejo prav tako naivno kakor razni slovanski modrijani, da so „panslavisti“ mogočna stranka, ki ima vse rusko občinstvo za seboj.

Mnogo bi se še dalo povedati o tem, kako neumestno je sploh Rusiji ali pa celo vsemu slovanskemu svetu nasproti staviti „Evropo“. Vse te fraze so za našo dobo enako nepravilne kakor trditve mnogih Poljakov in vseh